

GRÖN FLAGG

EN HÅLLBAR SKOLGÅRD

En hållbarhetsresa för grundskolan

GRÖN FLAGG

Hej!

Så kul att ni funderar på att arbeta med skolgården under ert kommande år med Grön Flagg. *En hållbar skolgård* innehåller tips på hur ni kan arbeta med skolgården ur ett såväl ekologiskt och ekonomiskt som socialt perspektiv i skolan inom Grön Flagg. Som en del i arbetet kan ni undersöka skolgårdens utformning. Hur ser den ut, är den trygg och säker, uppmuntrar den till fysisk aktivitet? Andra aspekter som ni också kan undersöka är om den är ren från skräp och om den främjar biologisk mångfald. Det finns olika aspekter på skolgården. Vi presenterar några.

För att göra det enkelt för er finns det exempel på färdigskrivna utvecklingsområden. Det är helt fritt att använda och ändra så att det passar den egna verksamheten. Kom bara ihåg att en av hörnstenarna i Grön Flagg och lärande för hållbar utveckling är att eleverna ska vara delaktiga i utformningen.

Har ni några frågor eller behöver stöd och tips så är ni välkomna att kontakta oss som arbetar med Grön Flagg på Håll Sverige Rent!

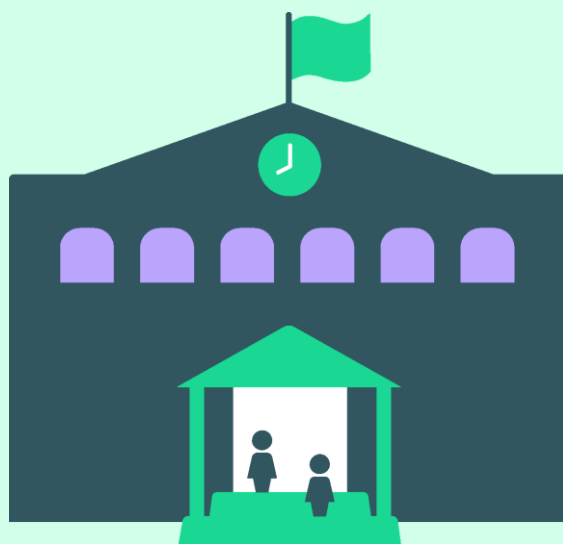
Lycka till!

GRÖN FLAGG

INNEHÅLL

1. Mål och syfte
2. Läroplanen
3. Hållbar utveckling
4. Globala målen
5. Kartläggning
6. Utvecklingsområden och aktiviteter

Mål & syfte

Genom att minska nedskräpningen i vårt närområde, samt se över och utveckla vår skolgårds utformning och de rastaktiviteter vi erbjuder eleverna, uppnår vi:

- förbättrad hälsa genom fysisk aktivitet
- förbättrad inlärningsförmåga,
- högre målresultat,
- ökad social trygghet genom starkare relationer mellan eleverna,
- ökad trivsel och därigenom ökat välbefinnande,
- färre konflikter,
- ökad biologisk mångfald,
- minskad klimatpåverkan.

Syftet är att få fler elever i rörelse och aktivitet under raster och fritidstid och att skolgårdens utformning ska främja såväl fysiskt och psykiskt välmående såväl som biologisk mångfald.

Arbetet går ut på att se över vilka alternativ som finns för att möjliggöra att alla elever nyttjar skolgården när de inte har undervisning inomhus. Som en del i arbetet kan Grön Flagg-rådet och eleverna undersöka hur skolgården är utformad och hur den kan förbättras för att öka rörelseglädjen, främja social samvaro och minska nedskräpningen på och i anslutning till skolgården.

Läroplanskoppling

Ur Lgr-11

Skolans värdegrund och uppdrag

Genom ett **miljöperspektiv** får de möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.

Övergripande mål och riktlinjer

Normer och värden

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola:

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter, respekterar andra människors egenvärde,
- visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

Kunskaper

Det är skolans ansvar att varje elev:

- kan använda kunskaper från de naturvetenskapliga, tekniska, samhällsvetenskapliga, humanistiska och estetiska kunskapsområdena för vidare studier, i samhällsliv och vardagsliv,
- kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden,
- har fått kunskaper om förutsättningarna för en god miljö och en hållbar utveckling.

Läroplanskoppling

Forts.

Elevernas ansvar och inflytande

Skolans mål är att varje elev:

- har kunskap om demokratis principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Rektorns ansvar

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att:

- skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas,
- alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero,
- samarbetsformer utvecklas mellan förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

Inom respektive ämneskursplan finns specifika kopplingar till respektive ämne.

Hållbar utveckling

Ekologiska dimensionen

Det finns många fördelar för miljön om vi ser till att skolgården och närmiljön är fri från skräp. Nedskräpning är en av vår tids stora utmaningar – det skadar djur och natur, det kostar pengar att städa upp skräpet och det påverkar människors trivsel. En stor del av det som skräpas ned på land blir dessutom skräp i havet. För miljös och djurens skull är det viktigt att inte skräpa ned.

Sociala dimensionen

Inom trafik- och stadsplanering får den sociala dimensionen allt större fokus. Social hållbarhet handlar här om till exempel rättvisa, rättigheter och välbefinnande för olika grupper i samhället. Inom den här resan kan arbetet handla om alla elevers rätt till en tillgänglig och stimulerande skolgård, oavsett förutsättningar, behov och intressen.

Ekonomiska dimensionen

Lösningen på problemen med nedskräpning är inte enbart att städa upp efter en ökande produktion av engångsartiklar utan att minska vår konsumtion, återanvända så mycket det går och återvinna resten. Jordens resurser är begränsade och vi behöver ställa om till en cirkulär ekonomi. Inom den här resan kan arbetet handla om att få till ett fungerande utlåningssystem av rastleksaker så att sakerna tas om hand, får längre livslängd och därigenom kan användas många gånger om.

Globala målen

Att arbeta med Grön Flagg är ett kraftfullt sätt för att tillhandahålla kvaliteten i utbildningen för hållbar utveckling på alla nivåer i skolan. Tillvägagångssättet i Grön Flagg garanterar ett inkluderande av hela skolan där alla elever har möjlighet att medverka och ta del av arbetet på lika villkor.

Genom att arbeta med *En hållbar skolgård* inom Grön Flagg får skolor möjlighet att påverka sin egen del i städernas miljöpåverkan. Den egna skolgården och dess utformning är också en del av stadsplaneringen. Kunskapen som samlas kan vid spridning hjälpa en hållbar stadsutveckling. Att se över och aktivt arbeta med att förbättra den egna skolgården är ett sätt att bidra till ett inkluderande och hållbart samhälle.

Jordens resurser måste nyttjas på ett ansvarsfullt sätt. För att uppnå hållbar utveckling behöver våra ekologiska fotavtryck minska. Att arbeta med *En hållbar skolgård* inom Grön Flagg ger eleverna möjlighet att se produkter och material ur ett cirkulärt perspektiv.

Eleverna kan aktivt använda sin handlingskompetens för att driva frågan om hur de tillsammans med skolan och närsamhället kan arbeta för att minska sin påverkan på klimatet, exempelvis genom att minska nedskräpningen inom skolans område. Nedskräpning är en av vår tids stora miljöutmaningar som skadar djur och natur.

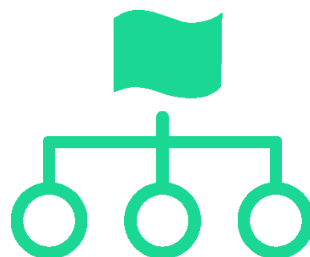
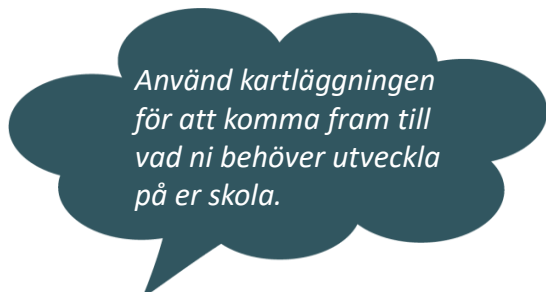

Genom *En hållbar skolgård* kan eleverna göra skillnad inte bara i närområdet utan även för haven. Hela 80% av skräpet i haven kommer från land, via vattendrag och vindar. Att minska nedskräpningen på skolgården och i sitt närområde kan på sikt motverka föroreningar i haven.

Inom ramen för Grön Flagg och *En hållbar skolgård* kan eleverna se hur närområdets ekosystem och djur påverkas av nedskräpning. En minskad resursanvändning kan också göra skillnad för ekosystem och biologisk mångfald på en global nivå.

Kartläggning

Finns det meningsfulla saker att göra på rasterna?	JA	NEJ	VET EJ
Erbjuds eleverna aktiviteter som de vuxna håller i?	JA	NEJ	VET EJ
Uppmuntrar skolgården till både lek och lärande?	JA	NEJ	VET EJ
Har skolan ett eget uteklassrum?	JA	NEJ	VET EJ
Finns det möjligheter att odla?	JA	NEJ	VET EJ
Är skolgården fri från skräp?	JA	NEJ	VET EJ
Finns det tillräckligt många papperskorgar på skolgården?	JA	NEJ	VET EJ
Har skolan en fungerande återvinningstation – på skolgården eller i nära anslutning till den?	JA	NEJ	VET EJ

Är eleverna rädda om skolans rastleksaker och den utrustning (t.ex. gungor) som finns på skolgården? JA NEJ VET EJ

Finns något på er skola, som gynnar insekter, smådjur och/eller fåglar?

- stockar
- stenhögar
- insektshotell
- doftande blommor/örter
- områden med ostörd vegetation
- fågelholkar
- fågelmatare
- bärbuskar eller nötbärande träd (t.ex. ek, hassel och valnöt)

Finns något av följande på er skolgård?

- Gräsytor att leka på.
- Område för vilt naturliv (t.ex. insekter och smådjur).
- Område där man kan tänka och få lugn och ro.
- Skogsområde
- Frukträdgård/bärbuskar.
- Bord och bänkar att umgås vid.
- Rabatter med blommor, grönsaker eller andra planteringar.
- Ytor som uppmuntrar till olika typer av fysisk aktivitet.
- Ytor som uppmuntrar till fri lek.

Upplevs skolgården trygg och säker? JA NEJ VET EJ

Är skolgården en plats där elever och lärare gärna spenderar sin tid? JA NEJ VET EJ

Aktivitetstips till Livsstil & Hälsa

God hälsa är en grundläggande förutsättning för människors möjligheter till ett tryggt och rikt liv. I ett allt mer stillasittande liv så blir det viktigt att hitta så mycket rörelse i vardagen som möjligt. Hur kan ni hjälpas åt att få in så mycket rörelse och livskvalité som möjligt under raster, fritidstid och däremellan?

Generation Pep

- ❖ [Aktiva raster](#)
- ❖ [Röris och Mini- Röris med Friskis & Svettis](#)
- ❖ [Affischer: Tips på en aktiv och hälsosam skoldag](#)
- ❖ [Ungt ledarskap – aktivitet och inkludering med Trivselprogrammet](#)

Aktiv skola

- ❖ [Träningsprogram nummer 1](#)
- ❖ [Träningsprogram nummer 2](#)

Riksidrottsförbundet

- ❖ [En timme om dagen](#)

Länktips

Här följer exempel på fortbildande material som riktar sig till dig som är lärare eller fritidspedagog verksam inom grundskolan.

Skolverket

- ❖ [Nätverket Spring i benen får eleverna i rörelse](#)
- ❖ [Rörelse under skoldagen](#)
- ❖ [Tillsammans för lek och läxor](#)
- ❖ [Aktiva raster](#)

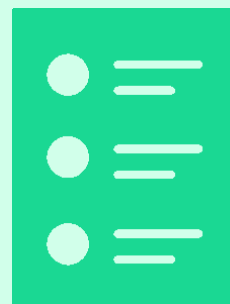
UR

- ❖ [Friare kan ingen vara – Det här händer på rasten](#)

Riksidrottsförbundet

- ❖ [Handlingsplan för ökad rörelse under skoldagen](#)

Inspiration till utvecklingsområde

TITEL Alla är med på rasten

TEMA Livsstil & Hälsa

VAD

Vårt utvecklingsområde kommer att handla om att skapa förutsättningar för ökad rörelse samt ökat deltagande i aktiviteter i stort under raster och fritidstid. Målet är att få fler elever att delta i meningsfulla rastaktiviteter och att eleverna ska få möjlighet till ökad rörelse när de inte har lektioner. Vi vill verka för ökad inkludering genom att se över och bredda vårt rastutbud.

VARFÖR

Forskning visar att barn och unga tillbringar mycket tid inomhus och stillasittande. Många är fysiskt aktiva kortare tid än de rekommenderade 60 minuterna per dag. Det påverkar ungas fysiska och psykiska hälsa negativt.

Vår kartläggning visar att vi behöver öka möjligheten till rörelse dagligen. Vi vill att eleverna ska känna att det finns meningsfulla rastaktiviteter som främjar rörelse av olika slag. Många elever är idag stillasittande eller går planlöst omkring och saknar något meningsfullt att göra. När elever erbjuds rastaktiviteter märker vi även att konflikterna under raster och på fritids blir färre.

HUR

De vuxna är aktiva och goda förebilder som dagligen presenterar någon styrd aktivitet under lunchrasten och på fritids. Eleverna kommer därefter utbildas till trivselledare genom trivselprogrammet. Trivselledarna planerar och genomför aktiviteterna och utbildas i ledarskap. Målet är att bidra till aktiva raster, god sammanhållning och en tryggare skolmiljö. Grön Flagg-rådet kommer se över utbudet av rastleksaker och undersöka hur vi med enkla medel kan skapa fler rörelsemiljöer på skolgården, till exempel en hinderbana och möjligheter att klättra.

DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE

Elevernas intressen och behov kommer att styra riktningen i arbetsområdet. Grön Flagg-rådet samlar in elevernas förslag på roliga och gruppstärkande lekar och övningar. Eleverna kommer att vara delaktiga i inköp av nya rastleksaker men även ansvara för att de lämnas tillbaka och håller över tid. Eleverna kommer att utbildas till trivselledare för ökad aktivitet, sammanhållning och en tryggare skolmiljö. Eleverna lär sig att organisera aktiviteter och leda grupper på ett sätt som är i enlighet med skolans värdegrund.

HÅLLBAR UTVECKLING

Att sysselsätta sig med meningsfulla aktiviteter under den tid som eleverna inte har undervisning är viktigt för att de ska få möjlighet att pausa och återhämta sig, men också för det sociala samspelet. Att vara en del av ett meningsfullt sammanhang minskar risken för konflikter och utanförskap vilket bidrar till en socialt hållbar värld. Att eleverna förstår vikten av att ta hand om rastleksakerna så att de finns kvar och håller över tid främjar såväl ekologisk som ekonomisk hållbarhet.

Aktivitetstips till Skräp & Avfall

Nedskräpning och dess konsekvenser är ett akut miljöproblem som påverkar såväl djur och natur som människor och det samhälle vi lever i. Vad kan ni göra för att minska nedskräpningen på skolgården och i närområdet? På vilka sätt kan ni påverka andra att göra rätt och slänga skräpet där det hör hemma – genom att lämna det till återvinningen eller slänga det i papperskorgen?

Håll Sverige Rent –Skräplabbet

Åk F-3

- ❖ [Samtalsbild parken](#)
- ❖ [Samtalsbild naturen](#)
- ❖ [Sagan om Karin och skräpet i havet](#)

❖ Åk 4-6

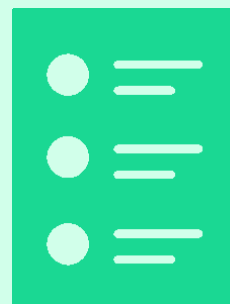
- ❖ [Hitta skräpet vid glasskiosken](#)
- ❖ [Optimist för havet](#)

❖ Alla

- ❖ [Lilla Skräpprapporten 2019](#)
- ❖ [Skräpmätning på skolgården](#)
- ❖ [Film: Var kommer skräpet ifrån?](#)
- ❖ [Film: Vad är problemet med skräp?](#)
- ❖ [Film: Hur kan du göra skillnad?](#)

Inspiration till utvecklingsområde

TITEL En ren skolgård

TEMA Skräp & Avfall

VAD

Vårt utvecklingsområde kommer att handla om att minska nedskräpningen på skolgården och i skolans närområde. Målet är att få en trivsam och ren skolgård som eleverna vill umgås och leka på och att eleverna förstår att de själva kan bidra till ökad trivsel. Målet är också att eleverna ska få en bild av vad det är som skräpas ned och vad de kan göra för att tillsammans stoppa skräpet.

VARFÖR

Skolgården är ofta skräpig. Det påverkar elevernas trivsel negativt och såväl Grön Flagg-rådet som lärare på skolan märker att elever undviker att vara på vissa platser. Efter helgen är det ofta mycket skräpig. Skräp från skolans kafeteria hittas dessutom ofta på skolgården. Vi ser att det finns mycket vi kan arbeta med i syfte att förändra elevernas beteenden och arbeta för en skräpfri skolgård. Vi vill göra något konkret och något som stärker och engagerar eleverna.

HUR

Vi deltar i Skräpplockardagarna och kommer använda oss av lektioner och filmer som finns i Skräplabbet. Skräpplockningen involverar alla skolans elever och lärare. Grön Flagg-rådet ansvarar för att plockningen sker säkert och att alla grupper har en tydlig uppgift. Vi samlar in och kartlägger skräpet för att få en bild av vad det är som skräpas ned. Vi vet redan att det är många engångsförpackningar från skolans kafeteria och från personer som besöker skolgården under helgerna. Grön Flagg-rådet undersöker i ett första steg hur vi tillsammans kan minska nedskräpningen från oss.

DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE

Eleverna som ingår i Grön Flagg-rådet organiserar och fördelar arbetet i de olika årskurserna och ser till att alla har en meningsfull uppgift under skräpplockningen.

Grön Flagg-rådet kommer samla in statistik över vilket skräp som är vanligast förekommande på skolgården och därefter lägga upp en plan tillsammans med övriga elever. Varje klass kommer få tillgång till sin klassblogg och turas om att informera om det vi arbetar med just nu. Vi kommer informera vårdnadshavare och andra om nedskräpningens omfattning och konsekvenser i våra sociala kanaler, ett sätt att nå utanför skolan.

HÅLLBAR UTVECKLING

En ren skolgård är en trevligare skolgård. Om vi kan öka trivseln på skolgården genom att se till att den är ren från skräp bidrar vi till att eleverna vill vara där; få luft, röra på sig och interagera med andra elever.

Det finns en tydlig koppling till den sociala dimensionen, samtidigt som en skräpfri skolgård/närmiljö även bidrar till ekologisk och ekonomisk hållbarhet. En skolgård fri från skräp gör att djuren i närområdet trivs bättre. Vi tror att det på sikt även främjar biologisk mångfald.

Aktivitetstips till Stad & Samhälle

Vår stadsmiljö ska ge oss förutsättningar för ett bra liv och vara byggd på ett hållbart sätt. Hur ser er skolgård och ert närområde ut, trivs elever och skolpersonal och på vilka sätt kan skolgården förbättras ur ett hållbarhetsperspektiv? Viktiga frågor att titta närmare på är till exempel möjligheter till rörelse och aktivering på den egna skolgården och i närområdet och att närmiljön är fri från skräp.

Naturskolan i Lund

- ❖ [Gröna skolgårdar](#)

Naturskyddsföreningen

- ❖ [Odling och bin på skolschemat](#)
- ❖ [Skolträdgård i Nora](#)
- ❖ [Skolmaterial om odling och biologisk mångfald](#)

Arboga kommun

- ❖ [Elevernas medborgarförslag att utveckla skolgården blir verklighet](#)

UR

- ❖ [Tråkiga skolgårdar](#)

Länktips

Här följer exempel på fortbildande material som riktar sig till dig som är lärare eller fritidspedagog verksam inom grundskolan.

Utenavet – Nationellt nätverk för främjande av utomhusbaserat lärande

- ❖ [Klassrum med himlen som tak](#)

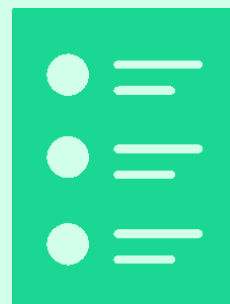
Boverket

- ❖ [Gör plats för barn och unga](#)

Naturskolan i Lund

- ❖ [Green grounds for health and learning](#)

Inspiration till utvecklingsområde

TITEL Hur kan vår skolgård förbättras?

TEMA Stad & Samhälle

VAD

Som en del i arbetet med att få fler elever att använda skolgården under raster och fritidstid kommer vi även att se över hur skolgården är utformad. Vilka delar av skolgården är bra som de är, vilka delar behöver förbättras? Målet är att skolgården ska bli en tillgänglig plats, för alla elever, oavsett förutsättningar, behov och intressen. Vi vill att skolgården ska uppmuntra till fysisk aktivitet men den ska även erbjuda möjlighet till vila, social samvaro och lärande.

VARFÖR

Skolgården behöver utvecklas för att alla elever ska vilja vara där. Utomhusvistelse är viktigt såväl psykiskt som fysiskt. Fotbollsplanen är skolans hjärta men många elever är inte intresserade av att bara spela fotboll och vi behöver erbjuda alternativ. Vår kartläggning har visat att detta är ett område som Grön Flagg-rådet behöver prioritera.

HUR

Grön Flagg-rådet kommer att göra en kartläggning av skolgården för att se över hur den är utformad och vad den erbjuder idag. Eleverna kommer få skicka in önskemål. Grön Flagg-rådet kommer göra en prioriteringsordning och undersöka vad som är möjligt och inte. Vi vet att vi vill ha ett uteklassrum och ett vindskydd, bärbuskar och odlingslådor likaså. Vi planerar att skicka in medborgarförslag till kommunen. Skolgården är en del av stadsplaneringen och vägen mot en hållbar stad. Vi vill uppmärksamma politikerna på förbättringar som kan göras inom vår skolas område samt visa eleverna att de själva kan vara med och påverka.

DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE

Det är viktigt att eleverna känner att det finns möjlighet att påverka, därför kommer alla elever få skicka med förslag till Grön Flagg-rådet som samlar ihop elevernas önskemål. När Grön Flagg-rådet tillsammans med ledningsgruppen på skolan kommit fram till vad som är möjligt att prioritera kommer eleverna vara en självklar del av denna upprustning av skolgården. Det finns planer på att bygga ett vindskydd och ett enklare uteklassrum. Eleverna kommer att hjälpa till med detta under slöjd- och tekniklektionerna men även under fritidstid.

HÅLLBAR UTVECKLING

En trivsamt och stimulerande skolgård är en plats där eleverna vill vara. Utevistelse, rörelse och andra meningsfulla aktiviteter, enskilt eller tillsammans med andra, främjar såväl psykiskt som fysiskt välbefinnande (social hållbarhet). Inslag som bärbuskar, planteringar och odlingar tror vi lockar till sig pollinatörer vilket även bidrar till ekologisk hållbarhet. På sikt kan vi skörda frukt och grönt från våra buskar och planteringar vilket innebär minskade inköp och transporter av livsmedel (ekologisk och ekonomisk hållbarhet).

Tips på temadagar

20 augusti	Honungens dag
24 oktober	FN-dagen
Under våren	Skräpplockardagarna
3 mars	Världsdagen för natur-och djurliv
7 april	Världshälsodagen
22 maj	Internationella dagen för biologisk mångfald

Fler temadagar med hållbarhetsfokus hittar ni på gronflagg.se i Hållbarhetskalendern.

Grön Flagg-programmet

21/22

Föreläsningar spelas in och läggs ut i efterhand på startsidan på gronflagg.se.

Föreläsning:

30 september Utomhuspedagogik och lärande för hållbar utveckling,
med Anna Ekblad från Lunds naturskola

Nätverksträff

25 november En hållbar skolgård & Trafiksmart skola

Utmaning

En utmaning knuten till *En hållbar skolgård* kommer att presenteras inför vårterminen.